

Epidemija ne sme biti razlog za ukinitvev ustavnih pravic

30.03.2020

Mnenje IP: Zakon o interventnih ukrepih za zajezitev epidemije COVID-19 in omilitev njenih posledic za državljane in gospodarstvo

Informacijski pooblaščenec (IP) je danes Državnemu zboru posredoval mnenje[1] glede členov 103 in 104 predloga Zakona o interventnih ukrepih za zajezitev epidemije COVID-19 in omilitev njenih posledic za državljane in gospodarstvo (Zakon o interventnih ukrepih[2]), s katerim se je včeraj seznanil preko medijev. V mnenju je IP zakonodajalca pozval, da **členov 103 in 104 Zakona o interventnih ukrepih v predlagani obliki ne podpre**. Materijo pa naj se v okviru ustavno dopustnih mej, ustrezno uredi po naslovitvi vseh tveganj in analizi tega, kateri posamični ukrepi in pooblastila policije ter za katere konkretne namene, so v nastalih razmerah epidemije dejansko potrebni in učinkoviti glede na priporočila in ocene zdravstvene stroke in epidemiologov.

Razumemo nujnost ukrepov v nastali izredni situaciji epidemije, vendar pa ta hkrati ne sme postati izgovor za ukinitvev Ustave RS in temeljnih pravic, ki jih ta določa. Vsekakor bi se o navedenem predlogu predlagatelj in zakonodajalec nujno morala posvetovati tudi z Varuhom človekovih pravic. Prav tako pa pogrešamo tudi konkretne utemeljitve in argumente zdravstvene stroke in epidemiologov, ali je dejansko nujno treba razširiti vsa temeljna pooblastila policije na tako široke namene ter slediti gibanju posameznikov. Ob tem ni razvidno, kateri drugi ukrepi bi lahko imeli v danih razmerah enake ali primerljive učinke (kot npr. omejitev gibanja, ki že velja).

Kolikor lahko razberemo iz pristopa EU k epidemiji, gre namreč z vidika obdelave podatkov operaterjev elektronskih komunikacij v prvi vrsti za analiziranje vzorcev mobilnosti na način brez zbiranja osebnih podatkov in zgolj z analizo anonimnih podatkov, nikakor pa ne za sledenje posameznikom.

Pooblastilo iz člena 103 pomeni dejansko širitev pooblastila policistov do te mere, da lahko zajamejo potencialno celotno prebivalstvo Republike Slovenije in v praksi pomenijo vzpostavitev policijske države. Pooblastila iz člena 103 se ne nanašajo le na zagotovitev spoštovanja posebnih ukrepov iz zakona, ki določa nalezljive bolezni (pr. glede karantene, izolacije, itd.) pač pa tudi na zelo široko podan namen zajezitve in obvladovanja epidemije COVID-19 in s tem v zvezi sprejetih odredb in odlokov. Aktivnostim glede slednjega smo izpostavljeni prav vsi državljani Slovenije.

Pooblastilo za sledenje posameznikom iz člena 104 pa pomeni resen poseg v temeljno ustavno pravico posameznikov do komunikacijske zasebnosti in varstva osebnih podatkov v nasprotju z določbami člena 37 Ustave RS, ki za tak poseg zahteva sodno odredbo. Dodatno zaskrbljujoč je poskus predlagatelja, da tak poseg opraviči s pridobivanjem soglasja posameznika. Že sama vsebina soglasja, ki *de facto* izključuje možnost preklica soglasja in vsebuje številne obveznosti in prepovedi za prizadetega posameznika, kaže na to, da gre za pravno zlorabo pojma soglasje.

Ni malo primerov iz pretekle inšpekcijske prakse IP, ko je policija podatke pridobivala nezakonito (npr. IMSI lovilci, lokacijski in prometni podatki, policijski nadzor nad bivšim ministrom za javno upravo), jih hranila predolgo (DNK podatki), ob tem pa se konstantno vrstijo neupravičeni vpogledi policistov v zbirke osebnih podatkov posameznikov brez kakršnekoli pravne podlage. Vse to kaže na izredno velika tveganja predlaganih ukrepov, celo izničenje načela delitve oblasti, ko bi lahko dejansko teoretično izvršilna veja oblasti preko policije stalno nadzorovala vse prebivalce Slovenije.

Ob koncu IP poudarja še, da je sprejemanje ukrepov, kot jih predvidevata člena 103 in 104, neprimerno obravnavati v istem zakonu, kot se obravnavajo ekonomske spodbude in ukrepi za blažitev posledic epidemije na gospodarstvo in tako z všečnostjo in nujnostjo sprejema slednjih omejiti čas in zmožnosti za kritičen odziv in doseganje družbenega konsenza glede posegov v pravice državljanov in prebivalcev Slovenije, ki izhajajo iz novih pooblastil policiji.

Celotno besedilo mnenje IP je na voljo na spletni strani IP: <https://www.ip-rs.si/zakonodaja/pripombe-informacijskega-pooblascenca-na-predloge-predpisov/2020/>

Mojca Prelesnik,
Informacijska pooblaščenka

[1] www.ip-rs.si/fileadmin/user_upload/Pdf/pripombe/2020/DZ_interventni_zakon_MNENJE_30032020_koncno.pdf

[2] www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/zakonodaja/izbranZakonAkt